

ANIVERSARE

EDITORIAL – GAZETA MATEMATICĂ LA 125 DE ANI

Aniversăm 125 de ani de apariție neîntreruptă a *Gazetei Matematice*. Este un caz singular în cultura românească, ca o revistă adresată mai ales elevilor și care a avut și are drept scop cultivarea unei discipline științifice riguroase să supraviețuiască unor vremuri grele precum cele două războaie mondiale și schimbărilor politice dramatice prin care a trecut România în secolul trecut. Citită în tranșee, renăscută imediat ce fusese desființată în 1949 de regimul de „democrație populară”, înfruntând situația economică nefavorabilă din primii ani de după evenimentele din 1989, *Gazeta Matematică* a fost și rămâne un simbol al excelenței învățământului românesc și o flamură sub care se adună iubitorii de matematică de la noi. O putem numi, fără modestie, *un monument al culturii române*.

Gazeta Matematică a cunoscut trei perioade distincte de dezvoltare: 1895–1949, 1949-1989, din 1990 încoace.

Până în 1949, a fost o revistă adresată nu doar elevilor, ci și comunității științifice de la noi. Pe lângă articole și probleme adresate școlarilor, conținea articole științifice cu cercetări originale și altele privind aplicațiile în cotidian, în științe ingineresti, în economie și chiar în științele militare. Era citită de elevi, profesori, ingineri și mulți ofițeri.

După 1949, revista s-a concentrat mai mult asupra pregătirii matematicii a elevilor, având o vreme numele de *Gazeta Matematică și Fizică*. Ulterior, au apărut două serii ale revistei, A și B. Seria B se adresa elevilor, iar seria A profesorilor, studenților și cercetătorilor. În anii '80 seria B ajunsese la un tiraj lunar de peste 100 000 de exemplare.

După 1990 revista a trecut printr-o perioadă grea, determinată de schimbările economice, așa cum s-a întâmplat cu multe publicații românești. După 1996 a început recuperarea întârzierilor în apariția revistei și găsirea unor noi modalități de distribuire.

Din 2008 încoace, *Gazeta Matematică* și-a recăpătat publicul școlar și pe cel științific. Seria B a ajuns la tiraje mari pentru vremurile contemporane,

uneori chiar 8000 de exemplare. În plus, reluând tradiția dintre războaie, a fost reînființat Suplimentul cu Exerciții – toate acestea cu sprijinul unui proiect derulat împreună cu Fundația Româno-Americană. Am beneficiat și de sprijinul extraordinar al companiei Softwin, prin realizarea pachetului Gazeta Matematică, ediție electronică, ce cuprinde întreaga colecție 1895-2016 și prin susținerea financiară în perioada de refacere. A fost revigorată seria A, care a devenit o revistă respectată de cercetare. Din 2011 apare și un supliment adresat profesorilor, *Didactica Matematică*. Prin parteneriat, este publicată și o revistă adresată elevilor din școala primară, *Gazeta Matematică Junior*. Toate publicațiile apărute sub egida *Gazetei* au pagini internet și pot fi achiziționate on-line.

Acum, în 2020, *Gazeta Matematică* se află din nou în fața provocării reprezentate de schimbări naționale și globale. Schimbarea metodelor predării în școli și existența internetului oferă posibilități noi de cultivare a matematicii, dar aduc și pericole de prezentare deformată și chiar incompetentă. De aceea, revistele noastre, toate urmași ai *Gazetei Matematice* începute în 1895, vor trebui să fie în continuare un avanpost al matematicii de excelență, completând matematica școlară, precum și reprezentând un reper pentru elevii dotați pentru știința noastră. Iar pentru a ține pasul cu vremurile, pe lângă apariția în continuare a revistelor tipărite, ne vom îngriji și de ediții electronice.

La Mulți Ani, Gazeta Matematică!

Redacția

CONCURSUL GAZETEI MATEMATICE (scurt istoric)

MARCEL ȚENA¹⁾

Gazeta Matematică (GM) și-a început apariția la 15 septembrie 1895, creatorii săi fiind câțiva ingineri entuziaști, dintre care îi amintim pe Ion Ionescu, Andrei G. Ioachimescu, Vasile Cristescu, cărora li se alătură la scurt timp profesorul Gheorghe Țițeica. Încă din primii ani de apariție, GM își propune stimularea creativității și competitivității elevilor prin inițierea unor concursuri. Cel mai vechi dintre acestea este Concursul Gazetei Matematice (CGM), asupra căruia vrem să aruncăm o scurtă privire în aceste rânduri. Distingem în desfășurarea CGM două perioade: cea veche (1902-1948) și cea nouă (1980-2019).

Perioada veche (1902-1948).

Prima ediție are loc în anul 1902, se desfășoară pe baza activității de rezolvitori și are doi câștigători, unul din ei fiind Ovidiu N. Țino (viitor redactor și redactor-șef al Suplimentului cu Exerciții din perioada 1932-1948). A doua ediție are loc în 1904, tot pe baza activității de rezolvitori. Premiile primelor două ediții au fost oferite de ing. D. Capriel. Între anii 1905-1908 CGM constă în două probe scrise și se desfășoară în mai multe centre și anume București, Iași, Ploiești, Craiova, Brăila, Galați, Focșani, Bârlad, Turnu Severin, Piatra Neamț, Botoșani, în prezența redactorilor GM.

Începând din 1909, CGM se ține anual la București și constă în două probe scrise (una teoretică, alta aplicativă) și o probă orală. Au existat și câțiva ani când CGM nu s-a putut ține: 1917-1920 (din cauza războiului), 1930-1932 (din cauza desființării provizorii a secției reale din licee), 1940 (din cauza pierderilor teritoriale suferite de România în acel an) și 1944 (din cauza războiului). În toți ceilalți ani, CGM s-a desfășurat cu strictețe, până în 1948 inclusiv, după care a fost suprimat în urma reformei comuniste a învățământului din acel an. În fruntea comisiilor de concurs s-au aflat tot timpul „stâlpii” GM: Ion Ionescu, Gh. Țițeica, A. G. Ioachimescu, dar și alți redactori precum generalul Gheorghe Buicliu. Începând din anul 1910, CGM se încheia cu o masă comună la care participau comisia și candidații.

Printre premianții CGM din această perioadă veche regăsim numele unor viitori matematicieni, profesori, economiști, ofițeri, oameni politici, precum: Petre Sergescu, Mihail Manoilescu, Dan Barbilian, Șerban Gheorghiu, Alexandru Pantazi, Florin Vasilescu, I. Linteș, V. Morțun, Ernest Abason, Nicolae Georgescu-Roegen, Nicolae Ciorănescu, Tiberiu Popoviciu, Alexandru Stoenescu, Grigore Moisil, Constantin Ionescu-Bujor, Osias Schachter (viitor redactor șef al GM), Eugen Rusu, Traian Angelescu, Corneliu Popescu,

¹⁾Prof. dr, Colegiul Național „Sfântul Sava”, București

Gh. Th. Gheorghiu, Traian Popa, Constantin Corduneanu, Ion Munteanu, Petre P. Teodorescu.

Perioada nouă (1980-2019).

După o întrerupere de 32 de ani, CGM se reia în anul 1980, la inițiativa președintelui SSM și totodată redactorul șef al GM de atunci, acad. Nicolae Teodorescu. Concursul constă acum în două etape: una inițială, bazată pe activitatea de rezolvitori, urmată de o alta finală, într-o tabără, constând în două probe scrise (una de raționament, alta de tehnică). Subiectele de concurs erau inițial pe două grupe de clase IX-X, respectiv XI-XII, iar din 1988 apare și grupa VII-VIII. În această nouă perioadă, CGM s-a desfășurat fără întrerupere vreme de 40 de ani, majoritatea covârșitoare a taberelor finale ținându-se în jud. Argeș, în orașele Câmpulung Muscel, Curtea de Argeș, Pitești. Excepție fac anii 1993, 1994 când CGM are loc la Constanța, respectiv Năvodari și 1997 când se ține la Muncel, jud. Iași. În anii 1988-1992 CGM este urmat de o Gală a Laureatilor Concursurilor de Matematică, ținută la Mangalia și având ca participanți pemianții CGM și ai ONM. Personal, în calitate de redactor, apoi de redactor-șef al GM, am participat la 35 din cele 40 de ediții de după 1980 ale CGM, acumulând o experiență și amintiri de neuitat. Deosebim în această nouă perioadă a CGM trei subperioade.

I. 1980-1995, când CGM se desfășoară sub patronajul acad. Nicolae Teodorescu, denumirea fiind Concursul Anual al Rezolvitorilor GM, iar locurile de desfășurare a taberelor finale sunt Câmpulung Muscel, Curtea de Argeș, Pitești.

II. 1996-2009, când CGM are loc la Pitești, sub conducerea profesorului Paul Radovici (președintele Filialei SSMR Argeș), iar între anii 2000-2009 poartă denumirea de Concursul Nicolae Teodorescu. (Nicolae Teodorescu s-a stins din viață în primăvara anului 2000).

III. 2010-2019, când, în urma unui parteneriat cu firma Softwin, concursul devine *Concursul Gazeta Matematică-Viitori Olimpici* ce se desfășoară online în timpul anului școlar, primii clasați participând la tabăra de la Câmpulung Muscel, sub conducerea actualului președinte al SSMR, profesorul Radu Gologan. Acum concursul se desfășoară pe clase, de la a IV-a până la a XII-a, are o tabără finală cu largă participare și beneficiază de sponsorizarea Bitdefender. Și în noua perioadă, de după 1980, s-a păstrat tradiția mesei comune, iar în taberele finale elevii beneficiază de cursuri de pregătire, activități culturale sau sportive. Comisiile de concurs s-au bazat pe redactorii GM Marcel Țena, Liviu Pârșan, Alexandru Constantinescu, Dinu Șerbănescu, Ion Cicu, Mihail Bălună, dar, deopotrivă, pe un mare număr de profesori iubitori ai GM, din care amintim aici câteva nume: Adrian Ghioca, Attila Furdek, Mircea Lascu, Nicolae Pavelescu, Titu Andreescu, Nicu Hârjoghe, Marin Ionescu, Mircea Fianu, D.M. Bătinețu-Giurgiu, Sorin Peligrad, Ștefan Alexe, Mihaela Predescu, Gheorghe Molea, Sorin Ulmeanu, Cecilia Diaconescu, Monica Sas, Dan Schwartz, Gabriel Popa, Nicu Sanda, Artur

Bălăucă, Gabriel Mârșanu, Mihai Chiș, Andrei Eckstein, Ionel Tudor, Cristian Lazăr, Roxana Goga, Marius Măineea, Mihai Monea, Lucian Petrescu, Mihai Bunget, Vladimir Cerbu, Lucian Dragomir, Marian Cucoaneș, Costin Negrii, Cristina Hlevca, Anca Băltărigă, Felician Preda, Elena Liliana Chirea, Marian Haiducu. De asemenea, în organizarea taberelor finale un mare rol l-au avut persoanele din conducerea SSMR precum secretarii generali Iulian Beju, Bucur Ionescu, Florin Diac, Mircea Trifu, vicepreședinții Mircea Becheanu și Cătălin Gherghe, secretarii tehnici Valer Nechita, Nicu Robicek, Ionuț Robicek, Mihaela Miruleț, Ana-Maria Nadolo și, nu în ultimul rând, prof. Carmen Nejnereu, care a participat la 36 ediții din cele 40 și a preferat să locuiască tot timpul în cămin pentru a fi în permanență alături de elevi. Dintre elevii premianți de după 1980, cei mai mulți fiind acum matematicieni, profesori sau în curs de a deveni, ne oprim asupra câtorva nume: Sorin Dăscălescu, Daniel Lesnic, Ciprian Neacșu, Daniel Tătaru, Radu Miculescu, Florin Nicolae, Cristinel Mortici, Ovidiu Șontea, Sergiu Moroianu, Adrian Ionescu, Patrick Popescu-Pampu, Radu Constantinescu, Bogdan Suceavă, Vlad Martinuși, Gabriel Turinici, Mihaela Chiharoi, Cristina Minuț, Dan Luca, Geanina Țigănașu, Carmen Ichim, Cristina Radu, Sena Azis, Alin Catană, Adela Vraciu, Karina Iancu, Andreea Musceleanu, Ofelia Prodan, Alin Spumă, Alina Dudău, Loredana Agore, Răzvan Ceuca, Ștefan Spătaru, Sebastian Șimon, Adrian Catană, Camelia Oprea, Dragoș Manea, Paul Târlișan, Ovidiu Avădanei, Ioan-Andrei Nicolae, Iris Roatiș, Sebastian Cojocaru, Ionuț Iocșa, Vlad Mihaly, Radu Miron, Marius Bocanu, Alexandru Mihalcu, lista fiind sigur mai lungă.

Suntem convinși că, după pauza nefericită din anul 2020, acest minunat CGM va continua. Îi dorim din suflet viață cât mai lungă!